

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijače velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“. O pravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Cesarizem in ustava.

Oči vse Evrope so obrnene v tem trenutku na daljno Rusijo. Vsak, kdor se količkaj peča s politiko, misli, da je poklican izreči svojo sodbo o notranjem položaji orjaškega cesarstva. Kaj pa stoprv tisti, ki se svojim žolčem dan za dnem pišejo strupene članke proti Slovanstvu? Mi mislimo posebno židovske novinske pisane na Dunaji. Oni kar v jednej sapi naskakujejo slovanski tabor ter kričé: reakcija, korupcija, despotizem! Posebno zadnja prememba v ruskem ministerstvu diši znanim ščuvalcem, kakor neke domačej živali čresenji in čmerika. Se ve da imena Ignacijev, Aksakov, Černajev in druga so preznana v rusko-slovanske zgodovini in zaradi tega visokim nemškim politikarjem znamenje reakcije in despotizma, kakor sploh vse, kar more pospešiti Slovanstvo in mu koristiti.

Pa pustimo ropotati strastne pisane, saj so preslabi, da bi z vsem svojim trudom le za las spremenili veliko slovansko politiko, ki se je rodila z nastopom Aleksandra III., politiko, ki je zmožna, oprta na osemdesetmilionni slovanski narod, pretresti vso Evropo, se ve da, ne Nemštvu na korist, temuč onim narodom, ki so vzdihovali stoletja in stoletja pod nemško silo.

Poglejmo zaradi tega z jasnim in nestranskim očesom notranji položaj Rusije in prepričajoč se bomo, da, ako je tudi nas osupnil neupogljiv vladar ogromnega naroda, ker le-temu, kakor je pričakovala vsa Evropa, zdaj nij podelil zaželenih ustave, je storil to po gotovo dobro pretehtanem programu, ki bode, ako je izvršen, odprl oči onim, ki mečejo zdaj kamenje na „brezsrčnega despota“.

Rusijo in njene notranje razmere moramo

poznati, in iz vida ne pustiti visoke slovanske naloge, ki še čaka izvršitve, potem umemo lahko sedanjo spremembo v ruskej vladi.

Še predno je zasedel Aleksander III. cesarski prestol, so svarili pred njim posebno Nemci in prorokovali z njegovim nastopom novo in najvišjo dobo razvoja slovanske zastave. In kar so slutili sovražniki, ki so navadno boljši opazovalci nasprotnika, kot prijatelji mej soboj, se je jelo izpolnjevati. Novi car z dušo in srcem Slovan, svest si svojega visokega poklica, zbral je okolo sebe može svojega mišljenja, in da ostane on in oni jedno meso, nehče si pustiti zvezati rok od političnih fantastov, od razdvojenega in zapeljanega ljudstva, saj prepričan je vendar, če v odločilnej uri zakliče: „Sinovi, naš čas je prišel!“ da plane vsa Rusija kvišku in zavriska: „Caesar, morituri te salutant!“

„Ruski narod je nekaj posebnega. Kroták, ponižen, zadovoljen, a tudi najpogumnejši in najbolj ljut, če potipaš za njegovo pravo žilo, če mu položiš roko na srce in praviš: pomisli brate, da si Slovan!“ Tako piše zgodovinar grof Maistre. Vladati takov narod, preobčuten za slavo in tudi lahko zapeljan kakor sploh vsak sangvinik, je le na podlagi cesarizma mogoče, se ve da samo kar se tiče zunanje politike, zaradi tega se mu pa podelé lahko v notranjem največje prostosti.

In cesar hoče ostati Aleksander III. in on in ves slovanski narod umeje zakaj. Na poleon prvi, največji mož devetnajstega stoletja, tudi nij izpolnil obljub, ko se je dal 2. decembra 1804. leta kronati za cesarja, temveč spremenil je ustavo, komaj senco prejšnje svobode je uživalo ljudstvo in vendar kedo bi tajil, da nij hotel osrečiti svoj narod, in da nij v resnici pravi spasilatelj svojega ljudstva.

Kakor smo mi Slovenci gotovo največji častilci prave, pravične ustave, tako jo privoščimo tudi svojim severnim bratom, a za zdaj vidimo in smo prepričani, da je pri njih blagodejno ustavno življenje še nemogoče.

Aleksander III. in njegovi svetovalci so si nedavno velike in daleč sezajoče stvari postavili za smoter; kjer je pa na tehtnici ime cele države, tam molče malenkosti, osobni interesi. Lahko je uganiti, da bode še za naprej ruska politika bolj gledala na vnanje. Imena Aksakov in Ignacijev nam potrjujejo to. Zaradi tega treba pot prestriči ruskim fantantom in nihilistom, ki sramoté in slabe se svojo slepoto lastno domovino, mestu da bi jej sveto služili.

Prokletstvo Slovanstva je bilo in ostane: nejedinstvo. Prvo slovansko državo je uničila razprtija, in Bog zna, kakova bi bila osoda ogromnega ruskega naroda, ako bi ne imel vladarjev jeklene volje in energije. Moč Rusije pa je poročstvo za bodočnost Slovanstva. Njegov dan še nij prišel a zora vstaja. V takih odnašajih morajo utihniti postranske težnje, kadar jim bode končano délo svetovne politike, ondi napoči dan notranje sreče in svobode tudi Rusiji.

L—s.

Govor poslanca dr. Vitezića

v državnega zbora seji dné 12. t. m.

(Po stenografskem zapisniku.)

(Konec.)

Na tem učiteljski tudi nij hrvatske vladnice. Zdaj si pa mislite, gospoda moja, kako se morejo učitelji vaditi brez vladnice. Zato morajo Hrvatje obiskavati ali slovensko ali italijansko vladnico in tedaj se morajo preje učiti tega ali onega jezika, da si potem kaj pridobe. Na italijanske vladnici sta dva učitelja, na slovenskej je jeden in zdaj se je

Listek.

Nasledniki Bogdana Hmelnickega.

Po Kostomarovu in drugih spisih napisal J. Steklasi. (Dalje.)

Velik del južne Rusije na desnem bregu Dnjepra spadé je zopet pod oblast ruskega gosudarstva. Trebalo je samo, da se pokori tudi Dorošenku. V istini, čigirinski ataman je odpravil k Romodanovskemu generalnega pisarja Mazepo tera javil, kakor je on to uže poprej tudi večkrat storil, da želi biti podložen velikemu gosudarju. Ali Dorošenku nij na noben način hotel, da bi bil zavirljivi in od njega prezirani popovski sin Samojlovič ataman nad obema stranema Dnjepra, tem manje, ker se je Dorošenko bal za svoje lastno življenje, kajti mislil si je, da bi Samojlovič njega tako odstranil, kakor je Brjuhovecki kaznil

Somka. Vsled tega so se njemu verni ostali starešine in polkovniki preplašili ter poskusili še enkrat, ne bi li morda vzdržali svojo samostalnost s pomočjo svetanovo. Dorošenko je okleval, ko se je pa uveril, da je njegov sovražnik Samojlovič jak ter v carskej milosti, oslonil se je še enkrat na pomoč turško in tatarsko. Le to je značilo, kakor se govori, zadnje svoje premoženje na kocko staviti. V avgustu l. 1674 je turška in tatarska vojska pustošéč navalila po Ukrajini. Mesto Ladižin so osvojili z naskokom. Umanci so s početka sprejeli turški garnizon v svoje mesto ali so ga kasneje pokončali; zato pa so Turki napali mesto ter vse prebivalce sasekali. Kri je tekla potokoma po izveščih sovremenikov. Z druge strani pa sta pustošila Samojlovič in Romodanovski s carskimi četami Ukrajino, idoč proti Čigirinu. Krimci so jih odbili od atamanske stolice; Romodanovski in Samojlo-

vič sta se vrnila, sežgala Čerkase ter odšla za Dnjepr. Tudi Turki so se udalili. Zdaj je Dorošenko popolnoma izgubil privrženost naroda. Ostanki naroda na desnem bregu hiteli so trumoma na levi breg Dnjepra. Čerkasi, Lisjanka, Mošne, Boguslav in Korsum, poprej živahna mesta so zdaj popolnoma opustošila. Primer jednih je vlekel druge za soboj; izselenci so deloma naselili se v zemljah levobrežnih polkov; ali večjidelj pa je odšel v slobode, dalje proti iztoku.

Na Turke se nij dalo več zanašati: dvakrat so prišli na pomoč Dorošenku ali nijso nič koristili, nego so ves kraj opustošili. Sledečega leta 1675 so se imele zediniti ruske in poljske čete, da kazne Dorošenka, pa se nijso sešle. Poljski kralj je še vedno mislil, da bode Kozake za se pridobil, ter je mesto Rusiji predanega Hanenka naznačil za atamana bivšega podolskega polkovnika Gogolja.

predlagalo, kakor sem slišal, da se na italijanskej vadnici nastavi še tretji učitelj.

Kar se tiče knjižnice, ne omisli se nobene hrvatske knjige in če so vendar take v knjižnici, sō to samo darila tega ali onega profesorja in znan mi je celo slučaj, da se nekemu gospodu, ki je knjižnici podaril hrvatskih knjig, niti zahvalilo nij.

Govoriti mi je zdaj o učenem redu učiteljskega zavoda v Kopru.

O tem predmetu sem govoril uže v vlaškej budgetnej debati, ker je pa od velike važnosti, govoriti moram o njem tudi letos, ker se v tej zadevi še nij nič oboljšalo.

V prvem letu se izmej 13 predmetov poučuje 7 v materinščini, drugi pa nemški ali laški.

V drugem letu se izmej 14 predmetov poučuje samo 5 v materinščini, vsi drugi pa nemški. Celo pedagogika, najvažnejši predmet za učitelje, predava se v takem jeziku, katerega učenci večinom ne razumijo. Z Italijani se v toliko dela izjema, da se jim pojasnjuje v njih materinščini.

V tretjem letu nastopi še narodna ekonomija, tako da se vseh predmetov 15 poučuje, od katerih se jedna tretjina poučuje v materinem jeziku, dve tretjini pa se poučujeta v nemščini. V četrtem letu pa se razen veronauka in materinega jezika poučuje vse nemški. Ne strogo obligatni predmetje, kakor petje, godba, risanje, telovadba, predavajo se ali nemški ali vlaški, nikakor pa ne slovanski. Celo v cerkvi se Hrvat zaničuje, kajti tam se ne čuje ni jedne hrvatske pesni ali pridige in vendar bi morali biti pred Bogom vsi ravnopravni.

Zrelostna preskušnja je pismena in ustna, pri pismenij se stavijo vsa vprašanja nemški.

Jaz ne vem, je-li obstoji taka naredba, ki bi določevala, da se sme odgovarjati nemški ali v materinem jeziku, to pa vem, da se pri tem ne ravna povse nepristransko, kajti Italijanom se dovoljuje, da odgovarjajo italijanski, a Slovencem in Hrvatom nij dovoljeno, da bi odgovarjali v svojem jeziku. Vse tako je tudi pri ustnej preskušnji.

Večje budalosti ne more se uže misliti, kakor je ta, da se učiteljski pripravniki v drugem jeziku naobrazujejo, nego v katerem bodo potem mladino poučevali.

A nevarno je tudi za zdravje, ker se mladina muči s toliko predmeti in v njim nerazumljivem jeziku. So sicer dve ali tri preporandije, kjer se poučuje nekaj predmetov, zato

da more učenec stopiti v učiteljišče; a učenci, ki pridejo iz teh pripravljevalnic, nemški niti čitati ne znajo in vendar se morajo uže v prvem letu nekaterih predmetov nemški učiti.

V drugem letu jih je samo malo, ki znajo stavke nemški izgovarjati in vendar se morajo najzanimljivejših predmetov, kakor pedagogike, in najtežjih, kakor so kemija, somatologija in mineralogija učiti v takem jeziku, ki ga ne razumejo. Ali imajo ti predmeti tako majheno važnost, da ne treba razumeti jih, ali so pa samo zato, da se ob njih uči nemščina? Če je nemštvo glavni cilj, tedaj naj se oni predmetje izbacnejo iz učenega reda in na njih mesto naj se postavi nemščina ali pa se naj učne ure zmanjšajo in se oni predmetje poučujejo v materinščini, kajti prepričan sem, da bi se učenci v jednej uri na teden več naučili, ko bi se po domače predavalo, nego se nauče v 3 do 4 urah, če se jim predmetje predavajo v jeziku, ki ga ne razumejo.

Podobno je organizovano učiteljišče za ženske v Gorici, da, reči se more, da je tam še slabše, kajti ondi nij nobenega tečaja za hrvatske učenke, nego te so morajo učiti najprej italijanski ali slovenski, da pouk razumejo. Gledé pomanjkanja slovanskih ljudskih šol na Primorskem skliceval se je gospod naučni minister na postoječi deželni šolski zakon, vsled katerega učni jezik po ljudskih šolah odločuje deželno šolsko svetovalstvo potem, ko je o tem zvedelo mnenje onih, ki šolo vzdržujejo. Ta stavek je resničen, a dostaviti se ima še, da je v zakonu izrečno določeno, da se ima deželni šolski svet držati postojećih zakonskih določb in tedaj tudi člena 19. drž. osn. p. Ministerstvo pa more tudi močno uplivati na deželni šolski svet, tako sicer, da bi se lahko odpravilo ono stanje in razmerje, kakeršno je v Istri. Deželni šolski svet je sestavljen iz deželnega načelnika ali njega zastopnika, kot predsednika, potem iz poročevalca v upravnih zadevah, iz deželnih šolskih nadzornikov ljudskih in srednjih šol, iz jednega duhovnika in iz treh učiteljev ljudskih in srednjih šol. Vsi so na predlog naučnega ministra imenovani od Nj. veličanstva. Deželno šolsko svetovalstvo je tedaj tako sestavljeno, da nj. ekselenca lahko nanj upliva.

Naposled naj mi bodejo dovoljene še nekatere opazke gledé odgovora, katerega je v 148. seji dal nj. ekselenca gospod naučni minister na govor mojega spoštovanega prijatelja dr. Tonklija. Nj. ekselenca, oprt na poznanje deželnih razmer, je trdil, da se niti ne misli

na germanizovanje v Istri in da tudi vlada na to ne misli.

Da pri obstoječih tamošnjih razmerah se na grmanizovanje niti misliti ne more, tega sem popolnem prepričan, to sem tudi jaz večkrat trdil v tej visokej hiši.

A kar sē tiče trditve, da visoka vlada ne misli germanizovati, dalo bi se iz govorov nj. ekselenca gospoda ministerskega predsednika v tej visokej hiši, kjer je spravo narodnostij poudarjal in ravnopravnost, sklepati, da je to tudi res.

Ali naredba visokega naučnega ministerstva in zlasti postopanje tržaškega namestništva privēde človeka do drugega mnenja in verovati mora da imajo ti organi čisto nasprotna načela. Uvedenje nemščine v hrvatske ljudske šole, malo pripravna organizacija učiteljišča v Kopru in ženskega učiteljišča v Gorici, kakor sem baš omenjal, ovire, ki se stavijo od strani teh oblastnij uvedenju hrvatskega učenega jezika v ljudske šole, ker nemamo nijedne mestjanske in srednje šole s hrvatskimi učnim jezikom, — to vse je menda dokazov dovolj v to, kar sem ravnokar trdil,

Nikakor pa ne morem pojmiti, kako bi slovenski živelj na Primorskem krepil nemški in nemški živelj slovenski, v kar je baje obrneno vladino prizadevanje. To je lepo govorjeno, a veljavna trditev nij. (Dobro! na desnej.)

Nj. ekselenca je tudi dejal, da si morejo Slovani svobodno prisvojiti nemško kulturo. Kje pa je svoboda, če se direktno ter indirektno silijo učiti se nemščine in da se je morejo učiti celo v ljudskih šolah! (Čujmo! Čujmo! na desnej.)

Da je zdanji tržaški namestnik patrijotičnih, avstrijskih mislij, tega nij nikdo dvomil. — A kdo more reči, da, ako je kdo dober Avstrijec, dober domoljub, da mora biti tudi dober namestnik? (Dobro! Dobro! na desnej.) — To je vse kaj drugega! (Prav dobro! na desnej.)

Dober namestnik mora malo več drugih lastnostij imeti; pred vsem naj pozna deželni jezik (Dobro! dobro! na desnej), temeljito mora poznati značaj kmetškega prebivalstva, in z vsemi narodnostimi ima jednako ljubeznjivo, jednako dobrohotno ravnati. (Dobro! na desnej.) Je-li ima nj. ekselenca te lastnosti, ne more se apodiktčno gotovo trditi. O tem nij dvojiti, da nj. ekselenca prav nič ne zna deželnega jezika (Čujmo! Čujmo! na desnej), onega jezika,

Z malo četo Kozakov se je ta vodja držal v Polesju. Ataman Samojlovič je odgovarjal moskovsko vlado, da pošilja svoje vojnike skupaj s poljskimi v Ukrajino, ter jej razjasnil, da se bodo Kozaki in Poljaki precej mejsobno sprli, čim se snidejo.

Dorošenko pripravljen predati se Moskvi, je skušal stvar tako urediti, da bi mimo išel Samojloviča; on je pozval na rado Sirka konjušara s Zaporožci. Semkaj so prišli tudi Donci pod zapovedništvom Terola Minajeva. Dorošenko je v prisotnosti duhovščin prisegel na evangelije ter obljubil večno pokornost in podanstvo carju, prosil Zaporožce in Donce za posredovanje, da bi car njega pridržal z vsemi tovariši v svojej milosti ter ga branil s svojimi vojskami proti Tatarom, Turkom in Ljehom, in da bi se desna stran Dnjepra, ki je v carskej podložnosti zopet z ljudmi naselila. Sirko je vse to javil v Moskvo; ali Samojlovič se je zdaj zbal, da ne bi na ta način zje-

dinila se jaka stranka ter njemu odvzela atamanstvo v korist Dorošenka. Ker mu je Romodanovski pomagal, mogel je v Moskvi vspešno delati, ogovarjal Dorošenka in Sirka ter dokazoval, da bi bilo tako ravnanje nepravilno ter proti njegovim pravicam kot atamanu. Car je zapovedal, da se ima Sirku podeliti ukor zato, ker poduzimlje take zadeve brez atamana Samojloviča, kajti samo njemu je slobodno a nobenemu drugemu nij naročeno, da se pomiri z Dorošenkom. V januarju l. 1676 zadnje dni življenja Alekseja Mihajloviča, je prišel v Moskvo tast Dorošenkov, Pavel Hnenko-Hmelnicki ter prinesel turške „sanžake“: bunčuk in dve zastavi (znamenja poprejšnega podanstva Dorošenka Turške, od katere pa je zdaj popolnoma odstopil); po njem je izjavil Dorošenko pokornost moskovskemu carju ter prosil, da mu samo to dovolijo, da more on, njegovi vojaci in ves narod ostati na desnem bregu Dnjepra, in da se ne bi nobeden

silil na levo stran, kakor se je bila vest raznesla, da hoče vlada požgati vsa mesta ter narod preseliti na levo stran Dnjepra. V Moskvi so Dorošenka pohvalili radi njegove pripravnosti pokoriti se carju, ali oni so hoteli imeti od njega čin, katerega ne bi smel nikdar prezreti, namreč — prisego pred Samojlovičem.

Car Aleksej Mihajlovič je umrl; preteklo je še eno leto. Samojlovič se je trudil z vsemi silami očrniti pred moskovsko vlado Dorošenka in Sirka. On je čutil, da ga v Malorusiji nijso ljubili radi oholosti in lakomnosti; on se je bal, da ne bi polkovniki skovali urote proti njemu. Samojlovič je hotel na vsak način, da pade Dorošenko v Moskvi zopet v nemilost, da ne bi mogel proti njemu delati.

Leta 1677 je pisal Samojlovič v Moskvo, da so se Turki iznovič vzdignili na Kijev vsled poziva Dorošenka. Na to pismo mu je bilo odgovorjeno, da naj se vzdignejo skupaj z Ro-

katerega govori velika večina prebivalstva, kakor sem dejal, dve tretjini prebivalcev. Glede drugih dveh zahtevanj sklicujem se na to, kar je povedal poslanec g. dr. Tonkli, kar se je sicer tajilo, a ne ovrгло, in sklicujem se tudi na sodbo o zdanjej deželnej vladi, katero je izrekel neki vodja italijanske stranke in katero sem omenjal tudi jaz v interpelaciji dne 14. marca t. l., na katero se mi pa žalibog še doslej nij odgovorilo.

V tej interpelaciji sem citiral stavek, ki je velike važnosti, take, da ga narekam tudi denes (Čujmo! na desnej), stavek, ki je tudi v pisanji, priloženem mojej interpelaciji. Ta stavek se glasi: „Zdaj se namerava glavno gnezdo Slovanstva v Istri“ — govor je o političnem okraji Voloska — „uničiti. Vse je zdaj na tem ležeče, da ne obstojimo, nego da dobro ukoristivši si zaslepljenost zdanje vlade to ugodno priliko porabimo, kolikor mogoče.“ (Čujmo! na desnej.) Ostrejšje se vlada vendar ne more obsoditi. Te sodbe pa nijso izrekli Slovani, ampak izrekla jo je scartljana laška stranka. Vlada tedaj lahko vsklikne: „Etiam tu Brute!“ in mi Slovani moremo jej klicati: „Da! Nehvaležnost je zahvala sveta! Sicer pa to nij naša krivda, kajti mi smo te dosti svarili!“ Skrajni čas je, da se popusti dozdanja politika na Primorskem in se prične druga.

Vendar pa po govorjenji nj. ekselence naučnega ministra žalibog do tega nij upanja. Videant consules! Jaz sem svoje storil. (Dobro! na desnej.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 31. maja.

Cesarjevič **Rudolf** pride takoj po binokosnih praznicah v Prago.

Nekaterim dunajskim listom se javlja o **praškem vseučiliščnem** vprašanji, da sta „ustavoverna“ zastopnika v šolskem pododseku sklenila oni „kompromis“ v sporazumljenji z nemško kazino v Pragi. To pa je ujezilo nemške vodje na Dunaji in zato kličejo v svet, da je ta kompromis neveljaven, ker ga nijso oni podpisali. In „D. Ztg.“ pravi, da bi „ustavoverci“ samo onda glasovali za češko vseučilišče, ako se bode določilo, da mora vsak dijak, ko izstopi iz češkega vseučilišča, znati popolnem nemški jezik, v obče pa se mora nemški jezik proglasiti državnim jezikom, da bi se na tak način Slovanom roke zvezale. — V tem vprašanji se bodo češki nemški poslanci ločili od svojih ustavovernih tovarišev.

Včeraj se je pričela debata o češkem vseučilišču v državnem zboru. Minister Zemial-

kovski je izjavil, da je vlada zadovoljna z odsekovimi predlogi in da polaga veliko važnost na to, da obe stranki sprejmeta zakon. Denes se debata nadaljuje.

Za zadnji list nam je prepozno prišel sledeči telegram: Dunaj 30. maja. Cesar je potrdil zakon zoper oderuhe. Pri volitvi v delegaciji sta bila voljena Hohenwart za delegiranca, Schneid za namestnika. Za Goriško je bil voljen dr. Tonkli. Nemški poslanci s Češkega so kompromis za delegacijske volitve odbili.

Vnanje države.

Srbska skupščina je 30. o. m. odobrila trgovinsko pogodbo z Avstro-Ogersko s 112 glasovi zoper 22 glasov.

Gambetta je v Cohorsu vdrugič govoril na banketu, katerega so 28. m. m. priredili njemu na čast. V svojem govoru je zagotavljal, da sta z Grevyjem dobra prijatelja in da mej njima nij nobenega nasprotstva. Dalje je dejal, da ustava nij še zavržena, da se mora spremeniti, samo da zdaj še nij prišel pravi trenotek.

Nemški „rajsttag“ je odobril col na grozdje po 15 mark od metričnega centa.

Dopisi.

Izpod Nanosa 29. maja. [Izv. dopis.]

Nepričakovano velika je bila udeležitev pri kmetijskem shodu v Postojni, katerega je bil 26. dne t. m. sklical g. vodja deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu. Bilo nas je kakih 80 zbranih in sicer od vseh stranij širne Pivke. Res, da nekateri prav bližnji posestniki, kateri slovó za vnete kmetovalce, se tega tako važnega shoda nijso udeležili, naj si bode, da so bili po imenu povabljeni ali pa od prijateljev ustmeno. Zakaj da se nijso koteli udeležiti, to pač sami najbolj vedó, mi si le misliti smemo, da se v prihodnje spreobrnejo, ko se bodo prepričali, da namen pričetega dela je le ta, da se naše dosedanje pogubonosno gospodarstvo opusti in kmetovanje na boljši nam koristnejši način izvrševati prične, kar nam je neobhodno potrebno, ako se hočemo oteti popolnega propada.

Takoj po 3. uri posedli smo okrog miz na vrtu Doxata. Mej udeleženci bilo je videti najbolj čislane gospode in posestnike cele Pivke. Počastil nas je sè svojo navzočnostjo tudi g. c. k. okrajni glavar in s tem lepo dokazal, ka mu je pri srci naše blagostanje in napredek; ne pa saj to je od omenjenega gospoda sploh znano in smelo rečem, da moramo biti veseli ter ponosni, ker imamo tacega v obče le dobro hotečega in skrbnega g. okrajnega glavarja, katerega nam Bog ohrani še mnogo let.

Gospod dekan Hofstetter pozdravi kot predsednik postojinske kmetijske podružnice,

navzočne, zahvaljuje se jim za tako obilo udeležitev, ter v svojem daljšem, jednatem govoru poudarja čedalje bolj rastočo bedo v našem kraji ter navaja nje uzroke. Naposled izreka željo, da bi misel, katero je vzbudil g. vodjo R. Dolenec, kakor večš strokovnjak v v kmetijstvu, tudi izvršila se, ter obilo sadu rodila, a vsled tega tudi blagostanje v naše kraje prinesla. Potem je poprijel besedo g. vodja R. Dolenec. V svojem jako obširnem govoru, katerega smo kaj radi poslušali, kazal nam je, kako krivih ter nevarnih potov da se poslužujemo v sedanjem našem nazadnjaškem gospodarstvu. Kazal nam je na Češko, Moravsko, Šlezijo, Avstrijsko itd., kjer je blagostanje mnogo večje, a to le vsled umnega kmetijstva in kmetijske obrtnije. Govornik je popolnoma prepričan, da tudi na Pivki bi se dalo veliko izboljšati kar se tiče blagostanja, samo resno se je treba lotiti dela ter na vsak mogoč način pripomoči, da se našemu dosedanjemu slabemu gospodarstvu v okom pride. Ena najprvih podlog je pa, po mislih g. vodje, kmetijska obrtnija, brez koje nam na blagostanje misliti nij. Poudarjal je tudi g. R. Dolenec veliko potrebo popotnega kmetijskega učitelja, brez katerega si pri nas napredka skoro misliti ne smemo. Naposled pa pravi g. govornik: da ne ostanejo vse naše svete želje le na papirji in ne umro prej ko se rode, treba je, da se osnuje „okrajno kmetijsko društvo“, katerega naloga bode na vse mogoče načine truditi se, da nam kmetom do boljše bodočnosti pripomore. V čem da bode obstalo delovanje tega draštva, se bode ob času natančneje zvedelo, ko bodo pravila gotova, katera bodo zvedeli začasni odborniki, ki jih je treba denes izvoliti. Da se preveč časa po nepotrebnem ne potrači, naprosi g. govornik pričujoče, naj se takoj prične volitev, kar se je po nekaterih malih opazkah od ene in druge strani takoj jelo vršiti. Voljeni so bili sledeči: g. R. Dolenec načelnik, M. Premrov njegov namestnik, g. H. Kavčič tajnik, za odbornike pa gospodje dekan J. Hofstetter, J. Cucek, L. Dekleva, E. Dolenec, J. Domicelj, J. Jurca, J. Potepan.

Daj Bog, da bi započeto delo imelo dober uspeh. Hinko.

Denarne obrtnijske pomočne družbe 25. redni občni zbor

je bil minolo nedeljo v tukajšnji mestnej dvorani. Sešlo se je nad 50 družabnikov. Društveni vodja gospod J. N. Horak, mestni odbornik in trgovinske obrtne zbornice svetnik je zborovanje začel s sledečim ogovorom: „Priče-

modanovskim na Dorošenka. Posle neznatne bitke pod Čigirinom je Dorošenko odšel z duhovni, starešinami in prebivalci iz Čigirina, ter tri vrste od mesta, na reki Jančarki položil bulavo, zastavo in bunčuk (konjski rep) ter prisegel vernost moskovskemu caru. Njega so spočetka vmetili v Sosnici.

V tem času so v Malorusiji odkrili uroto proti Samojloviču. Voditelja sta bila starodubski polkovnik Roslavec in radi obrekovanja poznati protopop Adamovič. Rostavec je nagovoril nekoliko od Samojloviča odstranjenih polkovnikov*), da bi Samojloviča odstranili ter priznali Dorošenko atamanom. Takrat so pozvali Dorošenka v Moskvo ter govorili, da ga car potrebuje pri posvetovanju o važnih stvareh. Samojlovič je bil radi tega prav nezadovoljen, ker se je bal, da ne bi Dorošenko

prišel v Moskvi v milost ter njemu tako naškodil; v kljub velikemu trudu vendar nij mogel pomešati, da se njegov protivnik ne bi bil poklical. Roslavec in Adamovič sta bila od vojskinega soda obsojena na smrt, Mokrijevič na izgonstvo, a drugim pa je bilo samo priporočeno, da bi prisegli vernost atamanu. Car Feodor je pomiloval na smrt obsojene. Adamovič se postrigel, ali Samojlovič se je na vse načine trudil, da bi bila Roslavec in Adamovič pregnana v Sibirijo. Dorošenko, ki nij sodeloval pri uroti, tudi nij bil preganjan, nego je bil sprejet v Moskvi prav milostljivo. Ali njemu je bilo jako težko semkaj seliti se; po njegovih besedah se je on podal v Moskvo s žalostnim srcem, kakor v mesnice. On se pa tudi res nij vrnil nič več v Malorusijo. Moskovska vlada je sklenila pridržati ga v Velikorusiji, ter zapovedala, da se ima semkaj preseliti tudi njegova žena in hči. Žena Doro-

šenkova, hči Janenka-Hmelnickega, je bila razuzdana ter huda pijanka. Mož njen, skupaj s tastom, jo je bil dal zapreti v samostan, ali kasneje se je ž njo pomiril, in ona mu je obečala, da se ne bode več podajala na mesta, kjer se pije, ali po odhodu svojega moža v Moskvo nastavi svojo razuzdano življenje in ko so jej javili, da se mora podati k možu, reče: „ako me pošljejo nasilno v Moskvo, Peter ne ostane živ.“ Dorošenko nij počakal njenega prihoda in govorili so, da je bil vesel, samo da se je nje rešil. Ustavši Velikorusiji bil je Dorošenko imenovan za vojvoda ter je dobil za vdržavanje otčino od tisoč dvorov v selu Jaropolči v Volokolamskem ujezdu. Od tega časa izgine on iz pozorišča povesti.*)

(Dalje prihodnjič.)

*) Perojaslavskega Dmitraška Rajča, priluckega Gorlenka in generalnega pisarja karna Mokrijeviča.

*) On je umrl v velikej starosti na svojem imanju in verem svojemu obečanju se nij več mešal v maloruske zadeve.

njam denašnje 25. zborovanje denarne obrtnijske pomočne družbe ter prijazno pozdravljam častite družabnike. Po § 10. družbenih pravil prišli smo k 25. rednemu občnemu zboru, da prejmemo od načelstva predloženi 25. sklep računa ob opravljanju društva, katero praznuje danes svojo 25letno osnovalno svečanost. Pretečeno leto bilo je opravljanje društva ugodno in upamo, da bodo v ne dolgem času nastopile še ugodnejše prometne razmere za kupčijo in obrtnijo. Denarni promet je letos znašal 480.934 gld. in čeravno je ob početku društvo, jaz bi rekel, prav z malim pričelo, ker prvi sklep računa leta 1856 kaže le 2148 gld. denarnega prometa, vendar je imela denarna pomočna družba, kakor kažejo letni sklepi računov, do letos 5.806.220 goldinarjev denarnega prometa. Denarna obrtnijska pomočna družba je morala pred ne dolgim časom posojila pri raznih denarnih zavodih iskati, danes tega nij potreba, ker ima več prijateljev obrtnijstva posebno zaupanje do društva in zato ima društvo vedno dosti denarja. Kakor se je pretečeno leto, bode se tudi letos za vloge 5% in za posojila 7% plačevalo, vpisnina za novo vstopivše družabnike je 2 gld., posojila so najnižja 10 gld. in najvišja 2000 gld., kar slavnej skupščini naznanjam. Denes pri našem 25. občnem zboru rečem vsem prijateljem našega društva, kateri so obstanek denarne pomočne družbe podpirali in povzdignili, srčno zahvalo, in upam, da bode v prihodnje čez naše društvo božji blagoslov vladal. Po § 4. družbenih pravil izstopijo vsled službene starosti gospodje: Ferdinand Bilina, Jurij Freiburger, Viljem Rudholzer in Jakob Naglas, smejo pa zopet voljeni biti. Gospod Oroslov Dolenec je poročal v imenu odbora za pregledovanje društvenih računov in naznanjal, da je vse popolnem v redu. Družabnikov je štelo društvo preteklo leto 329, kateri so imeli vplačanih deležev, 77.677 gld. 87 kr. Blagajnično gibanje kaže, da se je 250.562 gld. 59 kr. prejelo in izdalo. Posojil se je dovolilo na 3104 menjic 478.855 gld. Reservni zaklad društva znaša 15.318 gld. 37 kr. V odbor so bili izvoljeni enoglasno gg.: F. Bilina, J. Freiburger, V. Rudholzer in J. Naglas. V pregledovalni odsek pa gg.: Ivan Zor, Srečko Noll in Oroslov Dolenec. Naposled gospod I. N. Horak predlaga, naj bi se 25letnica društvenega obstanka slovesno praznovala in sicer s sv. mašo, slovesnim zborovanjem, razdelitvijo podpore mej bivše obubožane družabnike in banketom. V ta namen naj bi se iz rezervnega zaklada dovolilo 500 gld. Ta predlog toplo podpirajo gg.: Rudholzer, Goršič in Ničman, in končno se sklene, da je pooblaščen odbor potrošiti za slavnost tudi več ko 500 gld., ako bo treba. Potem g. Waidinger poprime besedo in opisuje neprestano požrtvovalno delavnost družbenega ustanovnika in vodje g. I. N. Horaka; kolikim stotinam v stiskah živčih obrtnikov je g. Horak v preteklih 25letih pomagal, da so se ohranili; zato g. Waidinger predlaga, naj občni zbor g. Horaku v priznanje izreče zahvalo, kar vsi zborujoči s „živio“ in „slava“-klici glasno odobre. Potem je bilo zborovanje skleneno.

Telegrama „Slovenskemu Narodu“.

Z Dunaja, 31. maja. V današnji seji državnega zbora je bilo z 203 glasovi proti 57 skleneno, da se o odborove predlogi glede češkega vseučilišča v Pragi pride v specialno debato. Za njo je glasovala vsa desnica ter mnogo članov liberalnega in „fortšritkluba“.

Z Dunaja, 31. maja. Gospodska zbornica je s 64 glasovi proti 45 sprejela postavo o zemljiškem davku. Zbornica poslancev je predlogo o Praškem vseučilišču sprejela v drugem in tretjem branji. Jutri je poslednja seja.

Domače stvari.

— (Dolenjska železnica.) V seji 13. julija 1880 je kranjski deželni zbor naložil deželnemu odboru, naj se zopetno obrne do državnega zbora s prošnjo, da se naj napravi železnica od Ljubljane skozi Dolenjsko do hrvatsko-ogerske železnice. V seji državnega zbora 26. maja 1881 je bila oddana dotična prošnja datirana od 22. maja 1881. Sicer pa so uže poprej se bile oglasile nekatere dolenjske občine z enakimi prošnjami, ki so se po sklepu državnega zbora na predlog poslanca g. A. Obreze vladi oddale s priporočbo, da jih pretresa in usliši.

— (Včerajšnji ponočni naglič) Z Dunaja se je zakasnil za poldrugo uro in stoprav ob 1/2 8. uri došel v Ljubljano.

— (Od sv. Jurija ob južnej železnici.) Dne 28. m. m. ob 7. uri zvečer sta blisk in grom razdrli osnovano ženitev. V Stópčem, neke soseski župnije Sv. Jurijske ob južnej železnici je bil ženin baš pri starših svoje neveste, da se pogovori zaradi poroke, ki je bila uže odločena za ponedeljek, 30. dan maja. Črni oblaki se kopičijo in hudo uro žugajo, zdaj zablistne, zagrmí in v tem trenutku se zasveti na ženinovem domu. Strela je udarila v ženinov hram in ga požgala. Drugi dan, namreč v nedeljo prisopiha uže zgodaj nevesta odpovedat tretji oklic pa tudi poroko. Vzela je strela mlademu ženinu hram in nevesto! — Toča je mnoge gorice v celjskem okraji uže hudo potolkla.

— (O Rudolfovej železnici.) S tekočim mesecem junijem bode Rudolfova železnica zopet začela izdajati vozne listke II. in III. razreda po jako znižani ceni, kakor so bili uvedeni uže lanskó poletje za vožnjo iz Ljubljane in drugih mej Ljubljano in Lescami ležečih postaj v Lesce pa nazaj. Pa letos se bodo taki tour- in retour-biljeti dobivali ne samo za progo do Lesce, nego tudi v Rateče in Belo peč in v Trebiž bode možno voziti se iz Ljubljane, Loke, Kranja in Lesce pa na nazaj po sledečih znižanih cenah. Voznina iz Ljubljane do Rateč ali pa do Trebiža in nazaj znaša v II. razredu 4 gld. v III. razredu 2 gld. 60 kr.; za ostale 3 postaje velja v Rateče: iz Loke, II. 3 gld., III. 2 gld., iz Kranja, II. 2 gld. 90 kr., III. 1 gld. 90 kr., iz Lesce, II. 2 gld., III. 1 gld. 30 kr., v Trebiž pa: iz Loke II. 3 gld. 50 kr., III. 2 gld. 30 kr.; iz Kranja, II. 3 gld., III. 2 gld.; iz Lesce, II. 2 gld. 50 kr., III. 1 gld. 50 kr. Do Lesce in nazaj je vozina menda ista kakor lani, namreč iz Ljubljane, II. 2 gld., III. 1 gld. 30 kr. iz Vižmarjev II. 2 gld., III. 1 gld. 20 kr.; iz Medvod, II. 1 gld. 80 kr., III. 1 gld. 15 kr.; iz Loke, II. 1 gld. 50 kr., III. 1 gld.; iz Kranja, II. 1 gld. 10 kr., III. 80 kr.; iz Podnarta II. 80 kr., III. 50 kr. — Take tour- in retur-karte za znižano ceno so veljavne po dva dni; kadar je

pa po več praznikov zaporedoma, po jeden dan več, kakor je praznikov. Za to uredbo bodo vodstvu Rudolfove železnice gotovo zelo hvaležni vsi, ki radi pohajajo divno gorenjsko stran, zlasti Belopeški jezeri, in mnogoteremu utegne biti povod, da si ogleda veličastno okolico Trebiško. Še posebno ugodna pa je osnova za — romarje na sv. Višarje. Kdor želi še kaj bolj natanko zvedeti, naj se obrne do železniških kas, katere izdajajo te vozne listke. Vozni red na Ljubljansko-Trebiškej progi je za poletje ostal nespremenjen; iz Ljubljane odhajajo vlaki ob 7 uri 5 minut zjutraj, ob 1 opoludne in ob 6 uri 40 minut zvečer, vračajo pa se sem ob 1/2 10. uri zvečer, ob 2. uri 56 minut popoludne in 8. uri 55 minut zjutraj. Vlak, ki zjutraj prihaja in zvečer odhaja, je mešanec, ki ljudi vozi le mej Ljubljano in Lescami.

Dunajska borza 31. maja.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	76	gld.	85	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77	"	40	"
Zlata renta	94	"	85	"
1860 drž. posojilo	133	"	—	"
Akcije narodne banke	836	"	—	"
Kreditne akcije	358	"	90	"
London	117	"	05	"
Srebro	—	"	—	"
Napol.	9	"	30	"
C. kr. cekini	5	"	51	"
Državne marke	57	"	20	"

Prežalostnim srcem javljamo tužno vest o smrti svojega preljubljenega sina, brata in saka gospoda

Antona Pečnika,

c. kr. poštnega uradnika v Gradci,

kateri je danes ob 3. uri po noči po dolgeji hudej bolezni, previden sč sv. zakramenti za umirajoče, v 59. letu svoje starosti mirno v Gospodu zaspal.

Dražega ranjcega priporočamo vsem prijateljem in znancem v blag spomin.

Stošče, 31. maja 1881.

(313)

Žalujoči ostali.

Zahvala.

Ker nama do sedaj še nij bilo mogoče, vsem častitim prijateljem in znancem osobno zahvaliti se za njih ljubeznjiva čestitanja o priliki najine poroke, izvoliva si ta pot, da jim izrekava najtoplejšo zahvalo.

Novomesto, 28. maja 1881.

(311—2) Rozika in Zmagoslav Rohrmann.

Darila za birmo

v mnogovrstnej izberi in po poštenej ceni priporoča

Josip Geba,
urar.

(314)

Javno priznanje in zahvalo

slavnej banki „Slaviji“ izrekati se čuti dolžnega podpisani, kateremu je imenovan zavod po g. Zmagoslavu Rohrmannu, mžilarju in okrajnem zastopniku v Novomestu, naglo in pošteno izplačal odškodnino za po požaru oškodovano mu hišo, ter se usoja ob jednem slavno banko „Slavijo“ najtoplejše priporočati vsem posestnikom, da zavarujejo svoje imetje pri tej zavarovalnici.

Novomesto, 28. maja 1881.

Franjo Štemberger,
posestnik in usnjar.

(312—2)

Umrli so:

27. maja: Matija Mave, bivši pekovski mojster, 78 let, Karlovska cesta št. 7, za vnetjem pljuč.

28. maja: France Selan, delavke sin, 20 mes., Poljanska cesta št. 10.

Mazač,

slikar napisov,
in
lakirar.

Adolf Eberl,

Ljubljana, Marijin trg,

poleg frančiškanskega mostu.

Zaloga

oljnatih barv,
laka in
firneža.

(177—10)